

bestemmelserne opretholdes, og jeg skal ikke lægge Dølgemaal paa, at jeg har sølt mig opfordret til at stille Forslag om, at disse Bestemmelser skulde bortfalde, thi dette synes mig at være den naturlige Vej at gaa. Nu, da Næringsloven er 15 Aar gammel, og vi have set, at Næringsfriheden er et overordentligt Gode, synes det at ligge meget nær at gaa et Skridt videre og ophæve Afstandsbestemmelserne; men jeg har dog ikke villet foreslaa det samtidig med, at der lød saa stærke Røster om Kjøbstædernes uheldige Stilling. Jeg har i det Hele troet, at det var bedst for Dieblisset at lade alle de herhenhørende Forhold udvikle sig efter Loven af 1857 og hverken at gaa frem eller tilbage.

Naar jeg nu i saa Ord skulde sige min Mening om det foreliggende Lovforslag, saa er det den, at jeg paa ingen mulig Maade erkjender, at Kjøbstæderne leve under saa fortrykte Forhold, som der har lydt Røster til os om; min Mening er, at naar Kjøbstadkommunerne ville være fornuftige, hvad jo Alle, Enhver for sig, bør være, og sætte Læring efter Næring, saa er Tilstanden for Kjøbstadborgerne den samme som for alle andre Statsborgere. Stavnshaandet er jo løst ligesaa vel for Kjøbstadborgernes Vedkommende som for alle andre Statsborgeres, og trænger der sig flere sammen paa en Plet, end der burde være, og flere, end der kan ernære sig der, saa er den naturlige Udvei den, at det overflødige Lald søger ud i det øvrige Land og tager Ophold og ernærer sig, hvor det kan finde Plads; men Veien er ikke den, at vi ved kunstige Midler skulde blive ved at holde Kjøbstæderne oppe. Først og fremmest tror jeg, vi skulde Kjøbstæderne at sige dem rent ud, at det kan ikke nytte, at de tro, at vi ville vedblive at opretbolde dem ved disse Midler, og det synes mig ogsaa, egentlig talt, at det er meget utaknemmeligt af Kjøbstæderne, naar de beklage sig over deres nuværende Tilstand. De glemme, at de endnu sidde inde med store Privilegier; de glemme, at der er mangfoldige Ting, som ere ordnede af Hensyn til dem, og som ere til deres store Fordel. Jeg skal som Exempler nævne de lærde Skoler, Arresthusbygninger, indrettede til sælles Brug for Land og By, og henlagte i Byerne, hvilket Sidste er til stor Ulempe for Landboerne. Folk paa Landet have ofte en Rejse paa 4—5—6 Mil til deres Øvrighed, og dette alene paa Grund af, at disse sælles Indretninger engang ere blevne henlagte til Kjøbstæderne og af Hensyn til Kjøbstæderne fremdeles skulde blive der. Jeg synes, at Kjøbstæderne i Stedet for at klage skulde sætte sig noget ogsaa paa andre Statsborgeres Standpunkt og skjønne, at det dog er bedst, om der gjøres lige Ret og Skjel til alle Sider.

Formanden: Formanden for Handlingen gaar videre, tror jeg, at burde gøre opmærksom paa,

at ved denne 2den Behandling af Lovforslaget er det kun de enkelte Paragrafer og de dertil stillede Ændringsforslag, der ere den egentlige Gjenstand for Forhandling, og jeg maa derfor finde det mindre hensigtsmæssigt, om man kom for meget ind paa det almindelige Spørgsmaal om Forholdet mellem Kjøbstad og Land. — Det ærede Medlem for 4de Kreds har Ordet for at motivere det af ham i Forening med flere andre Medlemmer stillede Ændringsforslag.

Sonne: Det Ændringsforslag, som jeg i Forbindelse med nogle andre ærede Medlemmer har tilladt mig at stille, gaar kun ud paa at vise en lille Forekommenhed mod Forbrugsforeningerne. Det, som vi forstaa ved Forbrugsforeninger eller Husholdningsforeninger — hvad man nu vil kalde dem; jeg tror, det er to Navne paa den samme Ting — fornemmer jeg er Noget, man saavidt mulig skal begunstige. Naar man ved Forbrugsforeninger vil forstaa Foreninger, som en Gang indkjøbe en enkelt Vareartikel og dele den mellem Medlemmerne, saa tror jeg, at den Art Forbrugsforeninger neppe med Rette kan benevnes med dette Navn. Det er Foreninger sigtende til at gjøre en enkelt Handel, og som ikke have et videre Formaal; men de Forbrugsforeninger, som vi mene bør begunstiges, ere de, der forene en stor Mængde Mennesker, navnlig Arbejdsfolk, for at gjøre Indkjøb af forskellig Slags, og som saa fordele eller sælge — det er vel omtrent det Samme — de saaledes indkjøbte Varer mellem Medlemmerne. Disse Forbrugsforeninger kunne ikke gaa frem paa den Maade, at de dele det Indkjøbt, efterhaanden som de kjøbe det. De, der trænge til disse Varer, skulde have dem efterhaanden, efter som de have Behov derfor, og efter som de kunne betale dem, og kun derved, at det gjøres muligt for Medlemmerne at faae Værene paa denne Maade, bliver det muligt, at saadanne Foreninger kunne danne sig og bestaa. Dette er den eneste Vej, ad hvilken Arbejdsklassen kan faae en Indtægt, som den ikke ligefrem skal søde for; men som er en ligefrem Handelsgevinst — vi behøve ikke at blues ved dette Navn —, det er det, der sigtes til, at de kunne faae en Handelsfortjeneste paa de Varer, som de kjøbe, en Fortjeneste, som ellers gaar til Detailhandleren, men som Medlemmerne nu kunne dele imellem sig. Ved at gaa ind i en Forbrugsforening kunne de maasse sættes istand til at melde sig ind i en Sygeforsikring eller søge for en Alderdomsforsørgelse eller efterhaanden samle sig en lille Sum til de gamle Dage, og hvis det kan opnaas, forekommer det mig, at der er al mulig Anledning til at begunstige Forbrugsforeningerne. Men nu vil jeg ikke sige, at man skal begunstige dem saaledes, at man skal gjøre dem aldeles frie. Det forekommer mig, at Friheden for at betale Næringsafgift eller, som det vel oftest vil stille sig, for at løse Nærings-